

Küsimus ei ole kvootides. Küsimus on kasvus

Avalik kiri tööstusest, energeetikast ja Ida-Virumaa tulevikust

Eesti Vabariigi Valitsusele, majandus- ja tööstusminister Liina Vahtrasele, energeetika- ja keskkonnaminister Erkki Keldole, Eesti Energia ja Viru Keemia Grupi juhtkonnale.

Eestis käib taas arutelu heitmete hinna üle. Tööstus hoiatab, et kasvav CO2 hind kahjustab konkurentsivõimet. Valitsus vastab, et EU ETS-i reeglid kujundatakse Euroopa tasandil.

Mõlemal poolel on õigus. Kuid see vaidlus ei vasta peamisele küsimusele: **kuidas muuta Eesti tööstus samaaegselt suuremaks, konkurentsivõimelisemaks ja puhtamaks?**

Brüsselist erandite küsimine tähendab Ida-Virumaa tuleviku sidumist otsustega, mida tehakse väljaspool Eestit. Lihtsalt heitmete eest maksmine tähendab aga seda, et üha suurem osa kapitalist läheb kvootidele, mitte uutele tootmistele, taristule ja töökohtadele.

On olemas ka kolmas tee: investeerida kasvu.

Tööstus ja energeetika ei ole probleem, millest Eesti peaks järk-järgult loobuma. Need on ekspordi, tööhõive, energiajulgeoleku ja riigi majandusliku iseseisvuse alus.

Eesmärk ei ole toota vähem. Eesmärk on **toota rohkem väiksema heitega.**

Selleks on vaja kolme asja.

Esiteks - **kapitali**: rahvusvahelisi investeeringuid Eesti energeetikasse, tööstusse ja taristusse.

Teiseks - **eksporti**: alates keemiast, materjalidest ja muudest madala süsinikujalajäljega toodetest kuni elektri, arvutusvõimsuse ja digitaalsete teenusteni rahvusvahelisele turule.

Kolmandaks - **taristut**, mis ühendab energia, tööstuse ja CO2 käitlemise üheks tervikuks.

Ida-Virumaal on haruldane kombinatsioon ressurssidest, mida on nullist keeruline ja kallis luua: energia- ja tööstustaristu, võrgud, sadamad, inseneriteadmised ja kvalifitseeritud inimesed.

See ei ole pärand, mis tuleb maha kanda. See on vara, millele saab ehitada Eesti järgmise tööstusmajanduse.

Üks varem uuritud stsenaarium näeb ette piirkonna suurimate CO2 allikate ühendamist ühise kinnipüüdmise ja transpordi taristuga ning CO2 edasist meretransporti geoloogilisse ladustamiskohta Balti regioonis.

Selline mudel ei ole enam teooria.

Norras võtab Northern Lights juba vastu tööstusettevõtetest pärinevat CO2, transpordib seda laevadega ning injekteerib püsivaks ladustamiseks geoloogilistesse struktuuridesse ohutul sügavusel merepõhja all. Projekti esimene etapp on täielikult lepingutega kaetud ning järgmine etapp suurendab selle võimsust.

Balti regioon on võimeline looma omaenda seda tüüpi piiriülese taristu.

Kuid CCS ei ole eesmärk omaette.

Siin on majandus ideoloogiast olulisem. CO2 kinnipüüdmise ja ladustamine on mõistlik seal, kus see võimaldab säilitada ja laiendada konkurentsivõimelist tootmist ning kus heitmete vähendamise maksumus õigustab investeeringut.

Sama kehtib puhta ja töökindla elektritootmise, energiasalvestuse, tööstusliku jääksoojuse kasutamise, CO2 mineraliseerimise ning uute energiamahukate tootmiste kohta.

Koos võimaldavad need lahendused teha midagi palju olulisemat kui üksnes heitmeid vähendada: **muuta Ida-Virumaa olemasolev tööstusbaas uue kapitali magnetiks.**

Olemasoleva taristu kõrvale võivad tekkida uued materjali- ja keemiatootmised, energiaprojektid, andmekeskused ja muud sektorid, mis vajavad suures mahus töökindlat energiat, taristut ja ligipääsu rahvusvahelistele turgudele.

Nii tekib positiivne kasvutsükkel: uus taristu toob kapitali; kapital loob tootmise; tootmine suurendab ekspordi, tööhõivet ja maksutulu; kasvav turg toob järgmise kapitali.

Euroopa regulatiivne suund on juba selge. Euroopa Liit on õiguslikult kinnitanud eesmärgi vähendada netoheidet 2040. aastaks 90%. ETS-i kvootide hulk väheneb ning tasuta kvootide jaotamise tingimused seotakse üha tugevamalt tegelike investeeringutega dekarboniseerimisse.

Seetõttu ei ole põhiküsimus enam selles, kas reeglid muutuvad.

Küsimus on selles, kes suudab need reeglid esimesena konkurentsieeliseks muuta.

Eesti on juba kord näidanud, et väike riik võib saada rahvusvaheliseks liidriks, kui tegutseb teistest varem. Nii juhtus digimajanduses.

Nüüd avaneb samasugune võimalus tööstuses ja energeetikas.

Eesmärk peab olema ambitsioonikam kui olemasoleva tootmise säilitamine: **tuua Eestisse rahvusvahelist kapitali, suurendada füüsilist ja digitaalset ekspordi ning muuta Eesti üheks Euroopa atraktiivsemaks asukohaks uuele puhtale tööstusele ja energiamahukatele investeeringutele.**

Mais leppisid valitsuse ja ettevõtluse esindajad juba kokku Eesti puhta tööstuse ühises arendamises. Järgmine samm on muuta see eesmärk konkreetseteks investeerimisprojektideks.

Meie ettepanek on alustada Ida-Virumaalt.

Mitte järjekordsest uuringust. Mitte pideva toetuse küsimisest.

Vaid projektidest, mida on võimalik reaalselt ehitada ja finantseerida.

Teeme ettepaneku luua valitsuse egiidi all töörühm, kuhu kuuluksid Eesti Energia, VKG, TalTech, SHOGenergy, **Avalon International Corporation** ning teised tööstus-, tehnoloogia- ja finantspartnerid.

Töörühma mandaat - 90 päeva.

Tulemus peab olema konkreetne: ühtne Ida-Virumaa tööstus- ja energiaklastri arenguteekaart - millised projektid saab käivitada esimesena, millist taristut on vaja, kui palju kapitali on tarvis, kust see kapital võiks tulla, millised turud võiksid osta uut toodangut ning milliseid otsuseid on vaja riigilt ja ettevõtetelt.

Meie, Dr Alla Shogenova ja Dr Kazbulat Shogenov, TalTechi geoloogia osakonna teadlased ning konsultatsiooniettevõtte SHOGenenergy juhid, oleme tegelenud CO2 geoloogilise ladustamise küsimustega Eestis ja Euroopas alates 2006. aastast. Viisteist aastat tagasi uurisime Eesti Energia tellimusel CO2 käitlemise lahendusi Eesti energeetikas.

Täna lisandub sellele pädevusele **Avalon International Corporation - rahvusvaheline energia- ja tööstustaristu arendaja, kes töötab energeetika, carbon management'i ja suuremahulise tööstustaristu projektidega Ameerika Ühendriikides ja rahvusvahelistel turgudel. Avaloni roll on aidata ühendada tehnoloogia, taristu, tööstus ja kapital projektideks, mis suudavad liikuda kontseptsioonist finantseerimise ja reaalse teostuseni.**

Kuid tänane küsimus on palju laiem kui üks tehnoloogia, ettevõtte või projekt.

Küsimus ei ole ainult CO2-s.

Küsimus on selles, milline saab olema Eesti tööstusmajandus kümne ja kahekümne aasta pärast.

Eesti ei pea valima tööstuse ja puhta keskkonna, töökohtade ja kliimaeesmärkide ega energiajulgeoleku ja majanduskasvu vahel.

Õige tööstusstrateegia peab suutma pakkuda kõike seda korraga.

Eestil on juba olemas taristu, pädevus ja ettevõtluskultuur.

Nüüd on vaja järgmist sammu: **muuta need investeeringuteks, ekspordiks ja kasvuks.**

Dr Alla Shogenova
Tallinna Tehnikaülikool (TalTech)
+372 56 64 4668
alla.shogenova@taltech.ee

Dr Kazbulat Shogenov
TalTech / SHOGenenergy
+372 55 89 001
kazbulat.shogenov@taltech.ee

Koostöös Avalon International Corporationi ning rahvusvaheliste tehnoloogia-, taristu- ja kapitalipartneritega.